

Evropská unie

Přednáška

Prameny práva EU.

Právo EU

- EU od členských států získala pravomoc vytvářet právní normy závazné nejen pro tyto státy, ale i pro vnitrostátní subjekty těchto států (osoby).
- EU tak vytvořil svůj vlastní právní systém.

Nadstátnost neboli supranacionalita

- je to princip naprosto nový, dosud nerealizovaný, neboť je v protikladu se základní zásadou mezinárodního práva – **zásadou svrchované rovnosti států**
- Organizace, která bude stát nad členskými státy a bude tedy disponovat svými vlastními pravomocemi vyššího řádu.
- původními nositeli svrchovanosti jsou členské státy.
- Organizace tedy může své pravomoci získat jedině od svých členských států, které se jich částečně ve prospěch této organizace vzdají.

Projevy, resp. formy realizace nadstátnosti jsou tyto:

- Nejvýznamnějším projevem supranacionality je pravomoc orgánů EU tvořit právo, které má bezprostřední závaznost vůči orgánům EU, čl. státům a jejich fyzickým a právnickým osobám a představuje samostatný právní systém.
- Pravidla práva EU platí na území čl. států a mají přednost před pravidly práva čl. státu.

Princip subsidiarity

- V oblastech, které nespádají do jeho výlučné pravomoci, EU vyvíjí činnost v souladu se zásadou subsidiarity jen tehdy a potud, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být uspokojivě dosaženo členskými státy, avšak může jich být, co do rozsahu či účinků navrhované činnosti, lépe dosaženo EU. Činnost EU nepřekročí rámec toho, co je nezbytné pro dosažení cílů této smlouvy.

Kategorizace norem podle způsobu resp. subjektu jejich tvorby

- 1. normy vytvářené státy (akty členských států), tedy právo primární
- 2. normy vytvářené orgány EU (akty EU) na základě zmocnění práva primárního (právo sekundární)

Kategorizace norem podle způsobu resp. subjektu jejich tvorby

- 3. mezinárodní smlouvy uzavírané EU (a případně zároveň členskými státy) se státy nečlenskými
- 4. právo, které není vytvářeno činností čl. států či EU, ale vzniká spontánně jako projev respektu určitým společenským zájmům a hodnotám, tzv. obecné právní zásady

Rozhodnutí Soudního dvora

- Specifickou povahu vykazují rozhodnutí Soudního dvora.
- Zde můžeme rozlišovat dvě situace:
 - 1. rozhodnutí Soudního dvora, kterými jsou rušeny akty EU pro neplatnost
 - 2. výkladová rozhodnutí Soudního dvora

Z hlediska vnitrostátního uspořádání systému – hierarchie norem

- 1. „ústava“ EU, kterou tvoří zřizovací smlouvy tří Společenství a další smlouvy je měnící a doplňující
- 2. ostatní právní předpisy, které musí být s „ústavou“ v souladu

Kategorizace z hlediska obsahového

- 1. právo institucionální
- 2. právo materiální

Akty členských států

- a) zřizovací smlouvy
- b) subsidiární smlouvy
- c) akty zástupců členských států

Zřizovací smlouvy (právo primární)

- Pařížská smlouva o zřízení ESUO
- Římské smlouvy o zřízení EHS a EURATOMu
- Slučovací smlouva
- Jednotný evropský akt
- Maastrichtská smlouva o Evropské unii
- Amsterdamská smlouva
- Smlouva z Nice
- Smlouvy o přístupu nových členů
- Lisabonská smlouva

Změny a doplňky (revize) zřizovacích smluv

- není možné změnit prostou společnou dohodou všech zúčastněných států, ale je nezbytná účast též orgánů Unie.
- návrh se podává Radě.
- O případné změně rozhoduje konference zástupců vlád čl. států následně svolaná Radou.
- ratifikace všemi čl. státy

Přílohy, protokoly a prohlášení

- Přílohy a protokoly jsou nedílnou součástí zřizovacích smluv
- Prohlášení zřejmě nemohou být považována za součást smlouvy, neboť nepředstavují shodný projev vůle smluvních stran.

Akty orgánů EU (sekundární právo)

- 1. nařízení (regulations)
- 2. směrnice (directives)
- 3. rozhodnutí (decisions)
- 4. doporučení (recommendations)
- 5. stanoviska (opinions)

Nařízení

- závazný akt normativní povahy
- přímo zavazuje jak čl. státy, tak i osoby, jednotlivce
- používá se tam, kde je vhodné určitou otázku regulovat jednotně pro celou EU
- nařízení je pro právo EU tím, čím je pro vnitrostátní právo zákon

Směrnice

- nemá obecnou závaznost ve vztahu k jednotlivcům, je adresována výhradně čl. státům
- předepisuje jen výsledek, jehož má být dosaženo, zatímco formy a metody dosažení tohoto cíle zůstávají na vůli státu
- obsahuje lhůtu, do jejíhož ukončení musí být transponovány do vnitrostátního práva

Integrace je z tohoto pohledu zajišťována dvojím způsobem:

- 1. unifikací práva, tj. „tvrdým způsobem“ prostřednictvím nařízení
- určitá otázka je upravena výlučně právem EU, které nahradí případnou vnitrostátní legislativu.
- V každodenní praxi je pak používáno právo EU

Integrace je z tohoto pohledu zajišťována dvojím způsobem:

- 2. sbližováním práva, tj. „měkkým“ způsobem prostřednictvím směrnic
- směrnice stanoví právní rámec a cíl, který má být dosažen

Rozhodnutí

- je individuálním aktem zavazujícím pouze subjekty, jimž je adresováno, např. osobám nebo státům.
- postrádají na rozdíl od nařízení všeobecnou právní závaznost a nelze je tak považovat za skutečný pramen práva.

Doporučení a stanoviska

- Nejsou právními akty a jsou tedy právně nezávazná. Mají jen pomocnou roli, jejich nerespektování nelze právně sankcionovat.
- Doporučení lze chápat jako svého druhu návody k určitému žádoucímu či preferovanému chování.
- Stanoviska vymezují názory a postoje orgánů EU, které ji vydaly, k určité věci.

Jiné akty Společenství

- 1. zelené knihy a
- 2. bílé knihy
- v obou případech se nejedná o právně závazné dokumenty
- nelze je považovat za pramen práva.
- Přesto jsou velmi významné a zásadní měrou mohou ovlivňovat budoucí legislativu

Mezinárodní smlouvy

- Právní nástroj vnějších vztahů EU.
- Je tomu tak proto, že tyto vnější vztahy, tedy k subjektům mimo EU, nemohou být regulovány unijním právem, ale pouze právem mezinárodním.

Obecné zásady práva EU

- jsou obsahově obecná, a tudíž relativně abstraktní pravidla
- základní zásady, které ovládají právo EU
- zdrojem obecných zásad práva EU jsou: zřizovací smlouvy a vnitrostátní právní řady členských států

Soudní dvůr – tvůrce práva

- Judikatura Soudního dvora je obecně považována za směrodatnou, obsah práva EU není určen jen zněním vlastního textu příslušného předpisu, ale také jeho výkladem na základě předchozí judikatury Soudního dvora

Interpretační činnost Soudního dvora:

- Týká se následujícího:
- Specifikace obsahu obecných pravidel či pojmů obsažených v právu EU
- Zaplňování mezer v právu EU
- Stanovení zásad pro aplikaci práva EU v členských státech
- Formulace základních zásad práva EU (např. ochrana lidských práv)